

раці, і з того часу вже й не виходив в хати.

П. І. народився 23 декабря 1836 року в г. Кременчуці, де батько його був священником, пізніше протоієреєм. Після скінчення полтавської духовної семінарії П. І., як кращого вихованця П., послано було до київської Духовної Академії. Покітний пробув в ній всього три роки і звідти, після студентських розривів, перейшов до київського університету на історико-філологічний факультет, який і скінчив в 1863 році. Після цього він був учителем російської літератури в Кам'янці-Подільському (з 1863 до 1867 р.). В 1867 р. Житецький переїхав на таку ж саму посаду до Києва і почав готуватися до професорської кафебри. В 1876 році П. І. одержав в київському університеті наукову ступінь магістра російської літератури.

Через який час він мусів покинути Київ і переїхати до Петербургу. В Петербурзі П. І. вступив приват-доцентом до університету і почав читати відкриті в історії лекції.

Тут за рідним краєм примусила Павла Ігнатовича кинути Петербург при першій змозі.

Вернувшись до Києва, покітний оповідався стага тут професором. Але доля розсудила по-своєму...

Літнявись, як він сам висловлювався, «попом без парафії», П. І. знову взявся за учительвання в середніх школах і за цей час з під його

ред іми. Самому природно призначений на університетську кафедру, Павло Ігнатович проте цілий рік мусів прожити якимось «попом без парафії», як сам сміючись говорив, бо й тут дорого йому заступила його репутація людини з українськими поглядами. Доїтига, що втілася в університет у найсвітлішій своїй формі, і тут промовила своє власне слово: професором літератури в київському університеті пованен бути тільки великорос. І от перед талановитим, визначної сили вченим на віки зачислено університетські аудиторії, де його живе слово могло б мати величезний вплив, виховуючи молоде покоління; та й у самого вченого одбраво змогу розвивати свої наукові аdataosti, працювати виключно для науки. Його тягло до наукової роботи, а він мусів за ддя пматка хліба сидити над школярським шпиком та по приватних лекціях багати. Так вітань у нас науковий світ, скоро втань не мають казенної печатки наукової (бо й така потрібна!) благодійності...

П. І. народився в р. 1836, 23 декабря в Кременчуці, в родині священника; освіту одержав у переславській семінарії та київській академії, але з третього курсу вже кидав академічну науку і вступав до університету. Там—зустріч з новими людьми, наукові і громадські інтереси, товаришування з такими світлими діячами, як

лин до самого верху складена в яєній гармонії з цілим і з окремими частинами. Учені цього типу дають широкі філософські системи, просягують нові стежки дослідникам,—і безперечно таку вагу мають праці небіжчика, хоч далеко більше міг би він дати, коли б не стала йому на перешкоді аша сума дієвності.

Разом у йому блосся й гаряче, пале серце громадянина. Привоканній недугою до свого крісла, він пильно стежив за громадськими подіями, уміючи і в них випунтати таку сторону, що якое не давалося звичайному розумові. Любо було дивитися на по людяну з виглядом і достаттю біблійного патріарха, як вона розмовляла про сучасні справи. Ще любіше було слухати широкі висновки Павла Ігнатовича, багаті спомини, цікаві оповідання з минулого. Споминів у його був заде неперетрапаний і величезна шкода, що обставина не дали йому змоги поділитися нами з громадянством.

Велика наукова сила і чесний громадянин вішпов у могилу в себе Павла Ігнатовича Житецького. Нехайже над ним пером буде рідна земля, якої він не проміняв, як багато робило й роблять, на чужу «за ддя панства великого, за ддя лакоства нещасного». Те, що він зробив на своєму полі, забезпечує йому, вічну пам'ять в історії української науки й громадського життя.

Сергій Єфремов.

Про Т. Г. Шевченка.

(Стаття академіка Ф. Є. Корня).

26 февраля по всіх кутках земної кулі—в Росії, в Австрії, в Америці, де тільки набереться хоч де-хілька письменних українців, буде пожево-адагуватися ім'я ліпшого поета України, Т. Г. Шевченка, а ддя смерті якого в цей день сповниться рівно 50 літ (1814—1861). І не самі тільки близькі земляки Шевченка будуть павувати ці роковини, а в більшій або меншій мірі, усі слав'яне, починаючи з нас, великоросів, тісно зв'язаних з українцями єдністю походження, спільністю народного називання «Русь» та «русский», нерозривністю історії до татарського нападуд та одною вірою, за виявком українців-увіятив австрійських та наших власних солдмцаків, які тепер в числі 200.000, загнані позитивною релігійною «обрусівня» в лоні римсько-католицької церкви та польської народності.

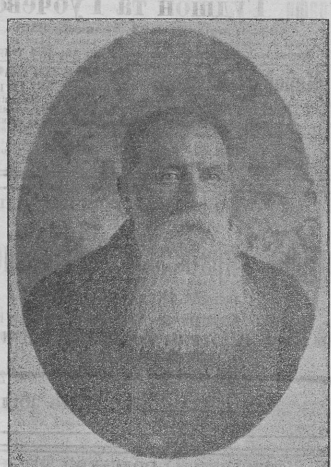
Ім'я Тараса Шевченка відоме за межами слав'янського світу, а його твори мало не між всіма слав'янськими народами найшли собі здібних перекладчиків, з яких видне місце, як по чистості, так і по вартості, належить нашому землякові І. А. Відоусову.

Все ж таки, порівнюючи, деш не багатом з нас цілком зрозуміло, чим саме Шевченко придбав собі таку славу, та заслужив, можна сказати, всеросійське свято в Москві, природний центр російської держави, з офіційною участю московської міської думи. Дуже значна частина нашої інтелігенції лиш чули про Шевченка. Де-хто, що заглядав в його твори, може й досі повторює скоростиглий та одвобинний одаву Валіковського, що від його поезії тхне ддохтем; інші заочно уважають його чужим, бо він писав не «по-русски» (т. є. не великоруською мовою), а «по-хохладки». В такій зневажливій відношенню до цього письменника, яким пишастся та тіпиться самий численний після нас, великоросів, слав'янський народ, та ще й етнографічно та політично найближчий до нас (як і білороси) з усіх народів землі, виявляються два корінних історичних грихш нашої інтелігенції: пшанання у власних очах своєю західно-європейською культурою та відчуження від своєї народності. Од цих хиб не зовсім вільна й українська інтелігенція, привнявши, в своїм вищій шарі, нащадкам козацької «старшини», а великоруська у відношенню до всього українського тримається ще й ось якої помилкової дієма: коли українці не те-ж саме, що й ми, то вони чужинці, до яких нам немає діла; коли ж вони такі, або хоч майже такі самі росіяне, як і ми, то вони не мають права ні на які відміни од нас в культурі та мові, між іншим, і на свою школу (в чім не згодиться з нами останній релігійний «в'їд»). Таким оцінцкам Шевченко уявляється чимсь в ролі українського Кольцова; а чи велике значіння має Кольцов в історії російської літератури? Але в тім то й діло, що коли б у нас не було не тільки Пушкина та Ларіонова, а навіть хоч Жуковського, Варинського, Фета, Майкова,—Кольцов ніколи не зайняв би такого почесного місця в нашій поезії, яке одводиться всіми українцями Шевченкові.

У цього мрійного та романтичного народу од Котляревського до нашого сучасника, Івана Франка, зваядється не мало здібних поетів, але ні один з них не зміг притягти до себе опинити своїх земляків в такій мірі, як Шевченко.

Літ 6 жині та різні на буди національній інстинкти якогось народу, як то тільки він являчу не одгородивши од чужоземних впливів (а на Україні ці впливи йшли і з заходу і з оходу), ідеологом душі такого народу не може зробитися поет вузько-націоналістичний, через те, що націо-

*) «Утро России», ч. 46.

П. І. Житецький † 5 марта 1911 р.

пера вишло багато наукових праць. За наукові праці петербурзька академія наук обрала Житецького своїм членом-кореспондентом. 30 мая 1908 року, рада київського університету, згаменуючи його наукові заслуги, присудила йому звання доктора honoris causa...

А втора пш велетені розуму, рідний і любий син України скінчив своє життя в муках тяжкої недуги. Вічна пам'ять йому!

Пам'яті Павла І. Житецького.

Помер Нестор української науки, Павло Ігнатович Житецький,—одні з останніх аступників тієї київської школи українських учених, що так високо поставила науку українознавства й на цьому полі величезні послуги оддала своєму рідному краю. Тяжко на слабість, що на довгі-довгі роки прикувала була небіжчика до хати, але не подужала все-таки його ясному великому розуму—нарешті справила своа останнє діло. Втора Павла Ігнатовича не стало...

Небіжчик, як згадало, належить до того покоління, що стільки славних діячів дало українству, особливо на ниві науки. Товаришами йому були такі люди, як Антонович, Драгоманов, Чубинський, Кистиківський, а живих—К. П. Михальчук, М. В. Лисенко. Розпочавши свою наукову діяльність на початку 60-х років, Житецький з іншими товаришами особливо розвертається в 70-х роках, коли в Києві заснована була своя наукова інституція—«Юго-Западный отдѣл Русского Географического Общества» в його дуже ітєнсивно науковою діяльністю. На жаль, оддія ітєтував усього три роки, поки не адмухнула його з світу тодішня реакція. Для української науки після р. 1876 починаються тяжкі часи,—такі повєрляння, часи праці без усякої надії, що нею скористуються люди. Правда, приватними заходами почастило заснувати незалежний притолок для науки в формі місячника «Київская Старина», але добре відомо, як важко такі справи вести на власних плечах, без широкій допомогі громадської. П. І. Житецький був одним з тих, що мусили її вести, не вважаючи ні на які перешкоди,—і справді уперто вели, не здаючись пе-

Антонович, нарешті перша друкована робота в «Основи»,—і з молодого вченого виробився той міпний духом, яєній розумом чоловік, образ якого стоїть у пам'яті вського, хто знав його особисто і навіть тільки з наукових праць. Виступивши в першій своїй статті ворогом інтелектуальної централізації і в оборону рідного слова, Житецький на цьому для його святому пункті лишився до останнього часу і свої великі наукові сили, звання, надвчатайшу здатність до глибокого синтезу—віддав цій ідеї, розробляючи її в своїх наукових працях.

Наукові інтереси Павла Ігнатовича лежали в минулому і старій українській літературі присвячено його головніші праці («Описание Пересопняцької рукописи XVI в.», 1876 р.; «Очерк звуковой истории малорусского нарѣчія», 1876; «Очерк литературной истории малорусского нарѣчія въ XVI в.», 1889; «Мысли о народныхъ малорусскихъ думках», 1893; «Записка Котляревского» вь связи съ обзором малорусской литературы XVIII в.», 1900; «О переводахъ евангелія на малорусский языкъ», 1905 і т. и.). Але не вважаючи на це, живий дух сучасності раз-у-раз кипучи джерелом б'є з цих, здавалося б, од життя далеких праць. Основа риса Житецького, як ученого, це бажання «взнати «оба польа сего времена»—мишуде в теперішній, знати закони, по яких виробилося сучасне з давнього спадку далекої старовини». (В. Перетц—Павло Житецький», «Записки укр. наук. товариства в Києві», т. II). Не замкнучись у вузькій рамці минулого, Житецький і саме те минуле розглядав усіма сторонами, як спадний наслідок життя і його рїжноманитими перехрещеннями впливами. Виходячи звідни, він особливо любив спіняться на зв'язках книжного письменства з народньою устною словесністю і в цій сфері дав надзвичайно цікаві дослідні, напр. над тим, як повстала й розвивалась українськй народні думи. Найбільш дорогою рисою небіжчика треба вважати його синтетичний хитот; він ніколи не аупується серед маси дрібних фактів, а добравши їх майстерною рукою й розклавши строго логічним способом, зумів так просто і часто по-художньому образно освітити в своїх висновках, що перед читачем ярау стаяє в повній красі весь його наукова будівля, од підва-